

Privaat dichtbij, publiek gescheiden

Brancheorganisaties en ondernemers hebben geen invloed op de keuringsnormen van wettelijke taken van Naktuinbouw, maar praten wel mee over beleid en financiering van de keuringen. Daardoor is Naktuinbouw in staat te anticiperen op knelpunten in de praktijk en blijven de tarieven scherp. Nu de overheid nog overtuigen dat het veel oplevert om privaat en publiek te blijven bundelen.

De brancheorganisaties in de tuinbouw hebben invloed in het stichtingsbestuur van Naktuinbouw. En samen met ondernemers hebben ze met plannen en voorstellen een praktische inbreng in de aanpak van Naktuinbouw via sectorbesturen en adviescommissies. Hoe fijn is dat?

Henk Westerhof, voorzitter van Anthos, de belangenorganisatie van bollen- en boomkwekers: “Het kan niet veel beter. Het is een praktische aanpak, zowel voor ons als voor Naktuinbouw.”

Grip op tarieven

In de sectorbesturen zijn de kosten een continu punt van discussie. “Omdat bedrijven verschillende belangen hebben”, verduidelijkt Niels Louwaars, directeur van Plantum, platform van veredelingsbedrijven. “De sector hecht aan het regelmatig en goed uitvoeren van keuringen, omdat bedrijven een hoge kwaliteit willen garanderen. Natuurlijk zijn er ook ondernemers die het aantal keuringen tot een minimum willen beperken.” Westerhof: “Ze willen meer eigen verantwoordelijkheid voor dat wat ze zelf ook kunnen.” Louwaars: “Dan is het aan het sectorbestuur om te bedenken a. is dat een goed idee, gezien de reputatie die we hoog

Henk Westerhof

hebben te houden, b. hoe doen we dat zonder de waarde en betrouwbaarheid van de keuringssystemen te grabbel te gooien.” Ook in het stichtingsbestuur zijn de tarieven van Naktuinbouw onderwerp van gesprek. Louwaars: “Maar we hebben er als sector ook belang bij dat de begroting sluitend is, dat Naktuinbouw goed draait.” Westerhof: “Voor wat

Naktuinbouw nu allemaal doet, krijgt de sector tegen redelijke tarieven waar voor zijn geld.”

Praktisch op de hoogte

Een groot voordeel van de nauwe verbinding tussen bedrijfsleven en Naktuinbouw volgens Louwaars en Westerhof: doordat Naktuinbouw niet alleen bij de uitvoering, maar ook op bestuurlijk niveau wordt omringd door praktijkmensen, is de organisatie erg goed op de hoogte van wat

Niels Louwaars

er speelt in de tuinbouw. Louwaars noemt een recent voorbeeld: zonnebloemen. “Teel je ze voor zaden dan valt het onder de landbouwwetgeving. De wet schrijft voor dat het zaaizaad voor landbouwgewassen tot op het laatste zaadje gecertificeerd is. In de sierteelt hoeft dat niet. Sierzonnebloemen dreigden in de nieuwe Europese regelgeving onder

landbouwgewassen geschoven te worden en daar zijn de keuringen uitgebreider. Samen met Naktuinbouw kaarten we dit aan in Den Haag en in Brussel.”

Twee handen op één buik

Plezierig dus, die rechtstreekse lijntjes. Maar als de sector in alle bestuurslagen van Naktuinbouw een vinger in de pap heeft, is het dan niet te veel twee handen op één buik? Hoe onafhankelijk kan Naktuinbouw kwaliteitsgaranties en gezondheidscertificaten afgeven?

Louwaars: “Ah, ja de spreekwoordelijke slager die zijn eigen vlees keurt. Er is voor gezorgd dat Naktuinbouw volledig onafhankelijk kan handelen. De besturen en adviescommissies hebben bijvoorbeeld niets te zeggen over de keuringseisen waaraan uitgangsmateriaal moet voldoen. Ook over de te nemen keuringsbeslissingen in individuele situaties hebben besturen en commissies niets te zeggen. Die staan gewoon wettelijk vast.” Ook voert Naktuinbouw sinds begin 2013 niet meer de fytosanitaire exportkeuringen uit. Dat doet de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) zelf. Keurmeesters die exportzendingen inspecteren zijn voor dat deel van hun werk NVWA-ambtenaar.

Bedrijfsleven is kritiek voor

Westerhof: “Bij sommigen leeft de gedachte dat we te close zijn. Het is een actuele discussie.” Rutte II kijkt kritisch naar de governance bij de Zelfstandige Bestuursorganen (ZBO's). De regering heeft in het regeerakkoord aangekondigd alle ZBO's tegen het licht te willen houden en waar dat nodig

is de wettelijke taken terug te halen naar de overheid. Westerhof: “Als de keuringsdiensten een agentschap van de overheid zouden worden, gaat er veel verloren. Grip op de kosten bijvoorbeeld. Toen de uitvoering van de import- en exportkeuringen in 2007 werd overgeheveld van de inspectiedienst van het Rijk naar de keuringsdiensten, konden de tarieven in een aantal gevallen fors omlaag.” Louwaars: “In de Nederlandse tuinbouw overheerst de gedachte dat je succes boekt door meer te doen dan wat wettelijk staat voorgeschreven. De vrijwillige kwaliteit-plus-systemen, zoals Naktuinbouw Elite voor buitengewone

Nico de Vries controleert als NVWA-ambtenaar een exportzending Anthurium.

Keurmeester Roy van Opstal controleert zaailingen.

kwiteit, zijn een pijler onder dat succes. De vraag ernaar is vanuit de tuinbouwondernemers zelf gekomen. Naktuinbouw heeft die systemen kundig ontwikkeld. Puur theoretisch zou een andere partij dat ook kunnen. Maar omdat Naktuinbouw de kennis ervoor al heeft, is het een kleine stap, die relatief snel en makkelijk gezet kan worden. Het zou een slechte zaak zijn deze publieke en private systemen niet te laten samenwerken. Verspilling.”

Nadenken over een structuur die de onafhankelijkheid van Naktuinbouw nog beter borgt, kan echter volgens beide voormannen geen kwaad. De productschappen – ook organen tussen de overheid en de sectoren in – sneuvelen zomaar. Westerhof: “Daarvan hebben we geleerd dat we niet achterover moeten leunen en het op ons af laten komen. De structuur moeten we dus zeker in de benen houden, des noods door samenvoeging met andere plantaardige keuringsdiensten als de Bloembollenkeuringsdienst (BKD) en de Nederlandse Algemene Keuringsdienst (NAK) voor landbouwgewassen.” De brancheorganisaties uit de tuinbouw hebben de Radboud Universiteit gevraagd te onderzoeken hoe de struc-

tuur van de keuringsdiensten mogelijk aangepast zou kunnen worden. Moet het een private ZBO blijven of moeten we de overheid volgen in haar ideeën om er een publieke ZBO van te maken? Wat zijn daarvan de voor- en nadelen? Dat zijn vragen die in het rapport beantwoord worden en met behulp daarvan gaan de sectororganisaties samen met de keuringsdiensten de komende maanden het gesprek aan met de overheid over de toekomstige positie van de keuringsdiensten.

Van teelt- naar organisatieadvies

De bestuurlijke rol van het bedrijfsleven in Naktuinbouw is één. Hoe is de rolverdeling in de praktijk? Louwaars: “Vroeger was de keurmeester de

externe productcontroleur en degene met de kennisvoorsprong. Naktuinbouw heeft al vroeg gezien dat er zonder aan kwaliteit in te boeten aan efficiency te winnen valt door niet alleen het product te keuren, maar vooral het productieproces. In de tuinbouw, met zijn snelle productopvolging is dat noodzaak.”

Hij geeft aan dat er door de verandering in keuringsaanpak een ander soort deskundige bij Naktuinbouw ontstaat. “Naktuinbouw heeft een andere rol gekregen. Praktisch teeltadvies is vervangen door praktisch organisatieadvies: hoe regel ik een gegarandeerde kwaliteitsaanpak. Keurmeesters komen niet verder van de sector te staan, soms wel verder van de plant. Naktuinbouw doet gelukkig veel aan kennisontwikkeling en heeft een eigen moleculair lab. Over het algemeen kunnen de medewerkers het kennisniveau van de praktijk heel goed bijbenen.”

Westerhof vult aan: “Maar je moet het plantje nog altijd kennen. Ik heb overigens niet de indruk dat in onze gewasgroepen de productkennis van keurmeesters aan het verwateren is.” Louwaars: “Uit de bloemisterij krijg ik die signalen wel. Maar dat is geen gil-

Adviescommissies

Per 1 januari 2013 zijn nieuwe adviescommissies in het leven geroepen. Er zijn er veertien, voor verschillende gewasgroepen en verschillende werkterreinen van Naktuinbouw. Anders dan de oude adviescommissies geven ze geen advies aan de sectorbesturen, maar rechtstreeks aan directie en management van Naktuinbouw. De adviescommissies bestaan hoofdzakelijk uit ondernemers, aangevuld met vertegenwoordigers van brancheorganisaties. Zij buigen zich kritisch over (gewas)specifieke kwesties die niet in de sectorbesturen aan bod komen. Ze brengen wensen van het bedrijfsleven direct onder de aandacht bij de operationele kant van Naktuinbouw.

Henk Westerhof: “Voor wat Naktuinbouw nu allemaal doet, krijgt de sector tegen redelijke tarieven waar voor zijn geld.”

lend probleem. De sectorcommissie moet ervoor waken dat het dat ook niet wordt.”

Expertise

Bedrijfsleven en Naktuinbouw vullen elkaar aan. Westerhof: “Anthos voert vaak overleg met de overheid over importrestricties. Naktuinbouw beoordeelt of de eisen van bepaalde landen reëel zijn.”

Bij export gebruikt het bedrijfsleven de deskundigheid van Naktuinbouw. Westerhof: “De Verenigde Staten willen voor de tien soorten vaste planten die het meest uit Nederland geïmporteerd worden meer garanties dat er geen ziekten en quarantaine-organismen in zitten. Anthos neemt het initiatief om uit te zoeken hoe we die garanties als bedrijfsleven kunnen geven. We halen Naktuinbouw erbij om dat uit te werken. Daar zit zoveel

know how, zeker doordat sinds 2007 de import- en exportinspecties door Naktuinbouw worden uitgevoerd. De Amerikanen vragen daar ook om. Die willen weten wat Naktuinbouw ervan denkt.”

Louwaars: “Belangrijk voor veredelingsbedrijven is ook het kwekersrecht-onderzoek. De trend is om dat uit te besteden aan landen waar de kosten het laagst zijn. Maar veredelaars laten dat onderzoek uit kwaliteitsoogpunt liever in Roelofarensveen uitvoeren dan in pakweg Boekarest. Naktuinbouw is immers hét expertisecentrum voor kwekersrecht. Het mooie is: het kostenniveau van Naktuinbouw ligt inmiddels onder het gemiddelde EU-niveau, dankzij het grote volume dat de organisatie verwerkt en de kosten-efficiëntie. Dat is toch enorm knap.” ●

Specialist DUS-onderzoek, Gerard van Hameren, onderzoekt paprikarassen op DUS-criteria.

Stichtingsbestuur en sectorbesturen

Stichting Naktuinbouw is een privaatrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) met een eigen bestuur. Naktuinbouw voert wettelijke taken voor de overheid uit en heeft daarnaast door het ministerie goedgekeurde taken die in het verlengde van de wettelijke taken liggen. Naktuinbouw heeft als stichting geen winstoogmerk en handelt kostendekkende tarieven.

De organisatie ontvangt geen overheids-ondersteuning of andere subsidies.

Drie sectorbesturen ondersteunen het stichtingsbestuur bij de besluitvorming. Er is een sectorbestuur bloemisterijgewassen, een voor boomkwekerijgewassen en een voor groentegewassen. Brancheorganisaties die op het werkteerrein van Naktuinbouw actief zijn, benoemen de leden van de sectorbesturen. De drie sectorbesturen benoemen elk twee leden in het stichtingsbestuur.

Geld en aanpak

Keurings- en inspectiewerkzaamheden, rassenregistratie, kwekersrecht-onderzoek, laboratoriumtoetsen en het delen van kennis worden volledig door het bedrijfsleven gefinancierd.

De sectorbesturen bespreken met name die financiering van de werkzaamheden en de wisselwerking en het krachtenveld tussen Naktuinbouw en bedrijven die bij Naktuinbouw geregistreerd zijn, omdat ze uitgangsmateriaal verhandelen. Verder kijken ze vooral op hoofdlijnen naar het hele werkgebied van Naktuinbouw.